

Aftenposten

Grunnlagt 1860 av Chr. Schibsted

Sjefredaktør Hilde Haugsgjerd	Politiskredaktør Harald Stanghelle	Nyhetsredaktør Ole Erik Almlid	Utviklingsredaktør Skjalg Engbø	Adm. direktør Sondre Gravir
-------------------------------------	--	--------------------------------------	---------------------------------------	-----------------------------------

Leder søndag 7. april 2013

Rettssaker må bli dokumentert

DE FLESTE NORSKE rettssaker går for åpne dører. Men bortsett fra dommernes notater og journalistenes referater, finnes det ingen dokumentasjon på hva som faktisk blir sagt i retten. Det får sivilombudsmand Arne Fliflet til å reagere. Fliflet påpeker at det er en trussel mot rettsikkerheten at Norge ikke gjør opptak av hva som blir forklart i norske rettssaker. I 2005 vedtok Stortinget at det skal gjøres opptak i sivile saker, men opptaksutstyr er ennå ikke på plass. En slik investering vil koste rundt 300 millioner kroner, men bevilgningene er uteblitt.

I NRK Dagsnytt etterlyser Fliflet nå gjennomføringsvilje og -evne til å få rettet på forholdene.

Det er en høyst betimelig etterlysning. Både blant justispolitikere og i det juridiske miljøet er det full enighet om at ikke bare sivile saker, men også straffesaker bør dokumenteres. Så her skorter det både på vilje og på evne, i mange ledd.

SIVILOMBUDSMANNEN har støtte også fra Tor Langbach, avtroppende direktør i Domstolsadministrasjonen. Langbach er en av dem som oftest har etterlyst opptaksutstyr, og i detalj påpekt hvordan manglende dokumentasjon av vitneforklaringer svekker rettsikkerheten. Langbach minner også om at FN har kritisert land som mangler slik dokumentasjon, og at alle land vi liker å sammenligne oss med dokumenterer rettssaker.

Norges Juristforbund ønsker opptak, det gjør også de justispolitiske talsmenn fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet. Gjenopptakelseskommisjonen

har flere ganger etterlyst dokumentasjon fra rettssaker. På toppen av det hele ga statssekretær Astri Aas-Hansen (ap) i Justisdepartementet allerede for to år siden uttrykk for at man av rettsikkerhetsgrunner bør sikre forklaringer under hovedforhandlingene.

Uten at all denne enigheten og innsikten har ført til noen forandring.

Norske rettssaker dokumenteres fremdeles bare gjennom rettsprotokoller. I dem kan man lese hvem som har vitnet, og ikke hva vitnet faktisk sa. Det er bare i fengslingsmøter og i såkalte tilståelsessaker at deler av forklaringen noteres i rettsprotokollen.

NESTE UKE er det ett år siden rettssaken mot Anders Behring Breivik begynte. Det var aldri noen tvil om skyld. Men i en så grotesk sak gir det en slags trygghet å vite at alt som ble sagt i rettssalen er dokumentert. I fremtiden skal vi slippe å måtte diskutere hva som egentlig foregikk i Oslo tinghus. Takket være Domstolsadministrasjonen, som søkte retten om at opptakene skulle gjøres. Det viser hvor viktig slike opptak kan være.

Vi vet dessverre også at manglende dokumentasjon har ført til justismord. Per Liland og Fritz Moen ble begge uskyldig dømt for to drap, og begge satt i årevis i fengsel før de ble frikjent. Lilands frifinnelse var mulig fordi en av hans støttespillere hadde gjort ulovlige lydopptak under rettssaken. I Moens tilfelle påpekte Gjenopptakelseskommisjonen at manglende lydopptak fra hovedforhandlingene hadde gjort saken vanskelig.

SLIK ER FORHOLDENE fremdeles. Opptakene som ble gjort under Breivik-saken var et unntak, og dokumentasjonen ble gjenomført av NRK, ikke av retten.

Justisdepartementet bør snarest legge på bordet den summen som skal til for at alle rettssaler kan få installert opptaksutstyr.

Norske rettssaker dokumenteres gjennom rettsprotokoller. I dem kan man lese hvem som har vitnet, og ikke hva vitnet sa.

© AFTENPOSTENS RETTIGHETER

Se: aftenposten.no/generellebetingelser

All utgivelse av stoff i Aftenpostens publikasjoner skjer kun i henhold til Aftenpostens generelle vilkår for rettigheter til stoff. Innsendt stoff honoreres i alminnelighet ikke, med mindre annet er avtalt. Publiseringsvilkårene gjelder for så vel honorert som ikke honorert stoff. Vilkårene innebærer bl.a. at Aftenposten betinger seg rett til å arkivere og utgi stoff i elektronisk form fra Aftenpostens elektroniske redaksjonsarkiv eller andre databaser som Aftenposten har avtale med. Dette innebærer også publisering på Internett, andre elektroniske distribusjonskanaler og lignende. Bruk av Aftenpostens stoff og annonser er ikke tillatt med mindre dette er hjemlet i lov eller særskilt avtalt.

© Aftenposten

PFU Aftenposten arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, som behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål.

Adresse: PFU, Rådhusgt. 17, pb 46 Sentrum, 0101 Oslo

Forskning. Dristige forskere har brakt oss inn til de aller minste fysiske partiklene. Nå er det helheten og de ukjente sammenhengene som står for tur. Fremtiden kommer fra siden.

Å tenke langsomt

På en søndag
Kathrine Aspaas

Journalist og forfatter

«Innovasjon handler om å befri mennesker. I 1880 måtte de i gjennomsnitt jobbe i seks timer for å få råd til en times leselys. Vi må jobbe i et halvt sekund.»

Mannen som står på scenen heter Magnus Lindqvist. Han er forfatter av bestselgeren *Everything We Know is Wrong*, og har i løpet av de siste årene blitt en økonomisk popstjerne i Sverige. Økonomen og journalisten Lindqvist har følgende budskap til de rundt 500 norske kommunikasjonsarbeiderne som sitter i salen:

- Skal du forstå dybden i samfunnet rundt deg – dropp nyhetene – studer de langsomme prosessene.

- Vi må velge mellom å konkurrere eller skape noe nytt. Konkurrere gjør vi ut fra det vi allerede kan – å skape nytt er en helt annerledes og langsom prosess. Lindqvists budskap om langsomhet understreker betydningen av krevede og tålmodig forskning, og den sammenfaller med det et pågående skift innen vitenskapen: Vi drives mot helhetsforståelse.

Vann blir snøkrystall

«I stedet for å søke stadig lenger inn i partiklene, studeres nå hvordan partikler virker sammen,» skrev en av landets fremste forskningsjournalister, Bjørn Vassnes, i Aftenposten 10. mars i essayet «Vitenskapens nye retning».

Vassnes tar utgangspunkt i EUs to nye forskningsprogrammer, som oppmuntrer til å se til siden for å oppdage hvordan ulike elementer virker sammen – såkalte emergente fenomener. Hva oppstår når to helt ulike fenomener møtes? Hva er det vi ikke ser?

Snøkrystaller, for eksempel? Det er ingenting ved hydrogen eller oksygen alene som antyder snøkrystaller, skriver Vassnes. De oppstår ikke før noen mer grunnleggende elementer begynner å virke sammen.

Psykologi blir økonomi

Denne horisontale vitenskapsutviklingen gjelder også samarbeidet mellom mennesker. Vi må ut av fag-

siloene for å få øye på de nye sammenhengene. Vi må tillate hverandre å trække rundt i hverandres fag for å komme videre. Vi må til og med tillate hverandre å feile innen hverandres fag, og kanskje møte forsøkene med «så interessant, du er jammen modig!» i stedet for «din idiot!».

Slik den amerikanske psykologen Daniel Kahneman er i ferd med å fornye økonomifaget, vil vi i økende grad se biologer som fornyer samfunnsfaget, hjerneforskere som fornyer samfunnsvitenskapen og matematikere som fornyer psykologien.

Det innebærer at vi blir enda flinkere til å tenke langsomt, slik både Kahneman og den svenske økonomen Lindqvist tar til orde for. Vi må slippe taket i den kortsiktige lønnsomhets- og effektivitetstroen som lenge har preget forskningsfinansieringen, der tellekanter og kvantitet belønnes. Vi må evne å belønne dristighet og kvalitet.

Karriere viktigst

For hva er det som står i veien for den flerfagligheten som rettmessig er tema på de fleste forskningskonferanser? Mine forskerverner har to hovedforklaringer:

- Ulike kulturer og fagspråk skaper irritasjon og forvirring.

- Samarbeid mellom fagdisipliner er ikke særlig karrierefremmende. «Hvis jeg begynner å samarbeide med folk som er spesialister på et annet område enn jeg, vil det ta et år eller to før det begynner å bli fruktbart. Så det er en langsiktig investering som altfor sjelden finner sted. Det er mer fristende å fortsette å sprute ut resultater innenfor det vi allerede kan,» sier en av dem.

Nettopp! Vi må velge om vi vil konkurrere eller skape. Det er to ulike øvelser:

- Å konkurrere om en plass i et allerede etablert karrierehierarki – i form av den omdiskuterte h-indeksen, som måler forskeres faglige innflytelse med et tall, basert på hvor mange som siterer dem. Dette er en konkurranseform som favoriserer den vitenskapsmodellen vi er på vei bort fra – den vertikale silomodellen. eller ...

- Å investere noen år for å danne et flerfaglig team som for alvor kan jobbe med de nye sammenhengene. Slik hydrogen og oksygen blir snøkrystaller – slik hjerneceller og synapser kan gi følelsen av glede. Slik finansielle transaksjoner og emosjonelle reaksjoner gir ny samfunnsinnsikt.

Å prestere eller skape?

Nylig kom det nok en forskningsrapport som understreker betydningen